

Labrazako Forua etxean da

Labrazako Foruaren pergaminoa erosi du Jaurilaritzak, Aldundiarekin lankidetzan, Madrilgo enkante-etxe batean, 9.325 euroren truke. Euskal Herriaren populaketari buruz ezagutzen den zaharrenetako bat da.

ERREDAKZIOA

Eusko Jaurilaritzak, Arabako Foru Aldundiarekin lankidetzan, Labrazako Foruaren pergaminoa erosi du; Antso VII.a Azkarrak eman zion Foru hori 1196an Arabako San Cristobal de Labraza herriari. Abenduaren 19an erosi zuten Madrilgo enkante-etxe batean, eta 9.325 euro ordaindu zituen Eusko Jaurilaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak, Euskadiko Artxibo Historikoak zaindu dezan. Segur aski XIII. mendeko kopia bat da pergaminoa.

Labrazako Forua XX. mendean desagertu zen herritik, eta Madrilgo enkante-etxe batean aurkitu dute Arabako Errioxan bizi diren eta historia maite duten hainbat pertsonaren lanari esker: Juan Manuel Martinez Labrazako alkatea, Alicia Marin Pérez Oiongo Udaleko artxibozaina, Jose Angel Chasco etnografoa, eta Pedro Uribarrena historialaria. Arabako Foru Aldundiak eman zion egoeraren berri Eusko Jaurilaritzari, Eusko Jaurilaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak Kultura Ondareari buruzko legeek lehentasunez erosteko ematen dioten eskubidea gauza zezan.

Agiri hori Euskal Herriko Erdi Aroko populaketaren inguruan ezagutzen den zaharrenetako

Labrazako Foruaren pergaminoa. IREKIA

bat da, eta berreskuratzea, beraz, Euskadiko Dokumentu Ondareari egin dako ekarpen garrantzitsua izan da.

Garrantzi handiko testua Labrazako Forua garrantzi handiko testua da Euskadiko Erdi Aroko Historiaren ikuspegitik, eta Nafarroako erregeak, Antso VII.a Azkarrak, eman zion San Cristobal de Labrazari 1196an. Testua latinez idatzita dago, eta erregearen ikurra agertzen da

bertan: arrano beltz bat beheko aldean, erdian; eta Krismoï bat goiko ezkerreko ertzean. Arauak, besteak beste, herriko biztanleen arteko elkarbizitza arautzen du; horrez gainera, testuak horien eskubideak eta betebeharrak jasotzen ditu, euren usadio eta ohitura onetatik abiatuta.

Eusko Jaurilaritzako Kultura Ondarearen zuzendari Mikel Aizpuruk erakundearen arteko lankidetzaz azpimarratu du: "Labrazako Foruak garrantzi handia du Euskadiko Erdi Aroko Historiaren ikuspegitik, eta Euskadiko Artxibo Historikoak, nola ez, ondare hori babestearen aldeko apustua egin behar du. Arabako Foru Aldundiaren eta Eusko Jaurilaritzaren arteko lankidetzaz funtsezkoa izan da. Gainera, eskerrak eman behar dizkiegu agiri hori aurkitu zutenei".

Arabako Foru Aldundiaren aldeak, Igone Martínez de Luna Euskara, Kultura eta Kirol diputatuak adierazi du Arabako historia islatzen duen dokumentu garrantzitsua dela: "Ezinbestekoa zen horrelako dokumentu bat berreskuratzea, sekula desagertu behar ez zuena Arabako Errioxatik. Eusko Jaurilaritza eta gu geu Udalarekin eta Administrazio Batzordearekin bilduko gara aurki hurrengo pausok zehazteko; helburua izango da zehaztea zer egingo dugun erosketa burutu ostean". ■■■

'Roma'

ZINEMA

Mexikoko zineak 1936tik 1959ra bitartean Urrezko Aro bat izan zuela esan ohi da, eta, kritikari askok 2000tik aurrera beste berpizkunde bat ikusi dute. Hor ditugu Alejandro Gonzalez Inarritu, Guillermo del Toro, Carlos Reygadas, Michel Franco, Amat Escalante edo Tatiana Huezo, guztiak nazioartean zein zinemaldietan sarituak. Hauen artean, Alfonso Cuarón sartu behar da, noski, aipatu dugun zinemagintza mexikarraren olatu berri honen ordezkariarik heterodoxoena. Mexikotik irten zenetik lan zeharo desberdinak egin ditu: *Fantasiako* saga ezaguneraren hirugarren atala egin zuen (*Harry Potter* eta *Azkabango preso*a, 2004), kezka sozialeko distopian murgildu zen (*Children of Men*, 2006), eta hiru dimentsioko zientzia-fikzioarekin ere ausartu zen (*Gravity*, 2013). Aurten jaioterrira itzuli da, eta oso lan pertsonal eta kutuna aurkeztu du: *Roma*.

Aspalditik zuen haurtzaroko oroitzapenei buruzko zerbait egiteko asmoa, eta Libo bere imudea lokarri bezala hartuz (filman Cleo deitzen da) 70eko hamarkada hasierako Mexiko Hiriko Roma auzoan bizi den erdi mailako familia baten gorabeherak erakutsiko ditu. Baina Roma askoz gehiago da, eta zuzendariak dioen moduan, filmak maitasunaren misterioa

'ROMA'

aurkeztu nahi du, espazioz, memoriak eta denboraz harago dagoela proposatuz. Egia esateko, Cuaronek, Reygadas eta Inarrituk ere egin bezala, zinea lengoia moduan erabiltzen du *Roman*, eta bere irudiek transzendentziarako bidea hartzen dute, askotan narrazioa alde batera utziz. Hori gutxi balitz, estetika landu eta ederrarekin sortu du filmak, zuri-beltz harrigarri batean, eta eraikitzen dituen planoak (batez ere jendetza

'ROMA'-N IRUDIEK TRANZENDENTZIARAKO BIDEA HARTZEN DUTE, ASKOTAN NARRAZIOA ALDE BATERA UTZITA

ZIGOR ETXEBESTE
ZINEMAZALEA

agertzen den bakoitzean) dotoretasuna darie. Filmaren aurrekontua 15 milioi dolarretara iritsi da, eta horrek teknikoki aukera anitzak izatea erraztu du (garabiak, *travelling*-ak, jendetza mugitzea, eraikitako dekoratuak, 65 mm-tan filmatzea...). Hala eta guztiz ere, *Roma* lan intimista da, eta garai eta leku zehatz bateko pertsonen bizipenak ditu ardatz bezala.

Filmaren pertsonaiaren batengana hurbiltzekotan, ikusleak Cleo neskamearekin bat egingo du, bera baita aldirio pantailan agertzen dena. Hala ere, nahiz eta erdi mailako familiak ondo zaindu, bere jatorri indigenak (misteka) bizitza baldintzatuko dio, eta bidegabeko egoerak sufriruko ditu, besteak beste haurdunaldi zail eta gogor bat.

Roma pantaila handian ikusi eta gozatzeko zerbait da, baina tamalez oso zine areto gutxitan ikusi da. Netflix-en bitartez ekoiztu du, eta hortxe ikusi daiteke filma. Ikus-entzunezko mundua aspalditik eraldatzen ari dela argi dago, batez ere kontsumitzerako orduan; baina zein mailara arte baldintzatuko du publikoak bukaerako produktua? ■■■

zinea